

KOPSAVILKUMS
Par Latvijas Republikas
2019.gada pārskatu
par valsts budžeta izpildi
un par pašvaldību budžetiem

Rīga 2020

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Saturs

Kas ir Saimnieciskā gada pārskats	3
Kāds ir Valsts kontroles uzdevums, novērtējot Saimnieciskā gada pārskatu	4
Ko atklājām 2019.gada Saimnieciskā gada pārskata revīzijā	7
1. Kāpēc par Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanu sniedzam atzinumu ar iebildēm	7
2. Kāpēc identificējam un vērtējam galveno revīzijas jautājumu (<i>Key Audit Matters</i>), un kāds ir izvērtējuma rezultāts	11
3. Kādi vēl būtiski jautājumi tika vērtēti revīzijā	13
4. Kādi ir atbilstības jautājumu izvērtējuma rezultāti	16
4.1. Simtgades izdevumi	18
4.2. Pašvaldību rīcība, ieviešot jaunās prasības grāmatvedības uzskaitē	19
4.3. Standartizācijas projekts	20
4.4. Nodokļu maksātāju atbalsta pasākums	21
4.5. Muitas videonovērošanas sistēma	21
5. Kāds ir iepriekšējos gados sniegto ieteikumu ieviešanas progress	22
6. Kam un kādus ieteikumus sniedzam šogad	23

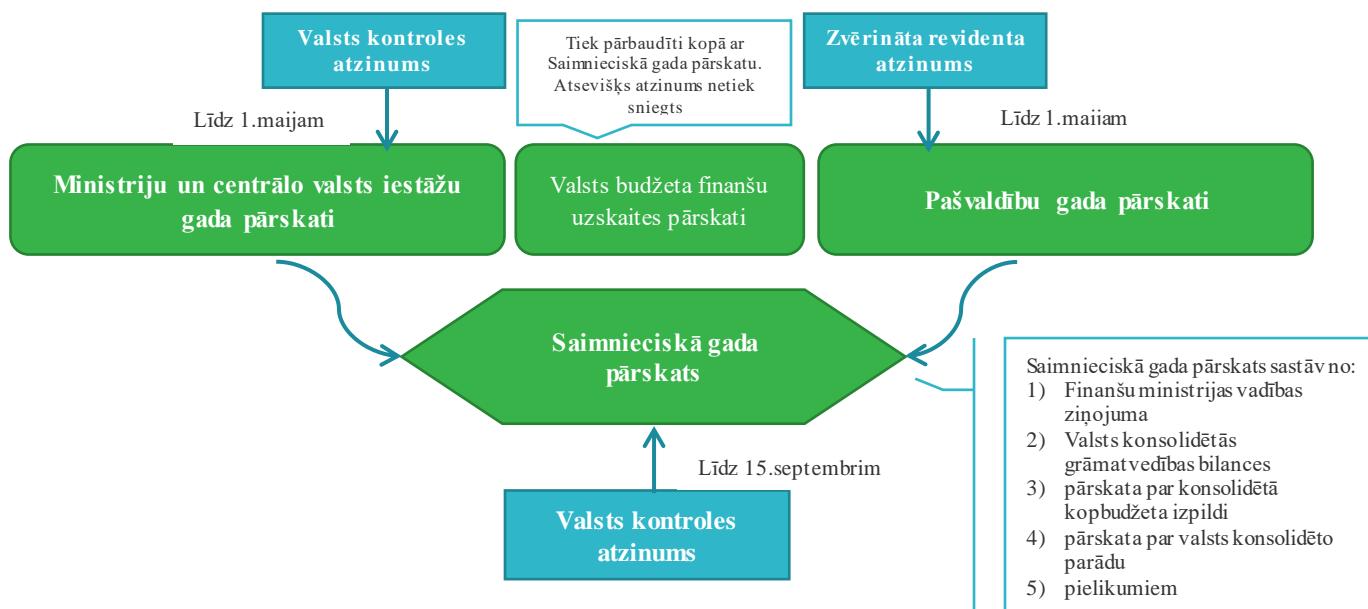
Kas ir Saimnieciskā gada pārskats

Saimnieciskā gada pārskata mērķis ir sniegt skaidru un patiesu priekšstatu par valsts darbības rezultātiem un finansiālo stāvokli pārskata gada 31.decembrī.

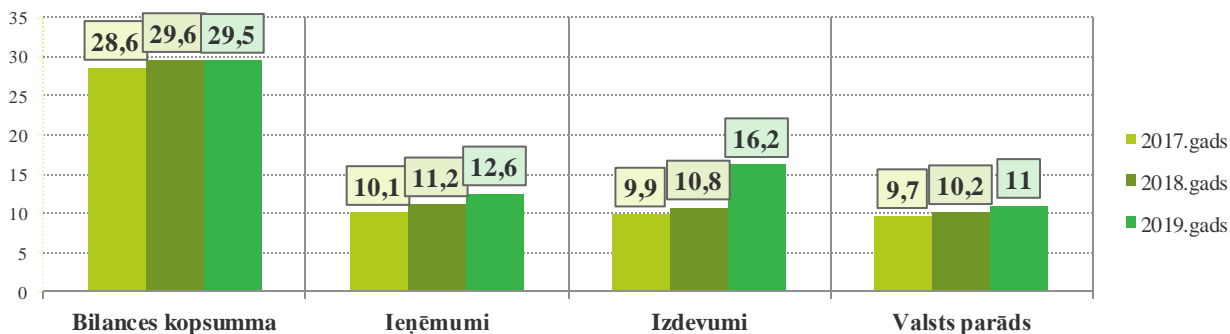
Saimnieciskā gada pārskatā tiek apvienoti:

- 13 ministriju, 13 centrālo valsts iestāžu, Saeimas un Valsts kontroles gada pārskati;
- 119 pašvaldību gada pārskati;
- valsts budžeta finanšu uzskaites pārskati,

un to sagatavo Finanšu ministrija.

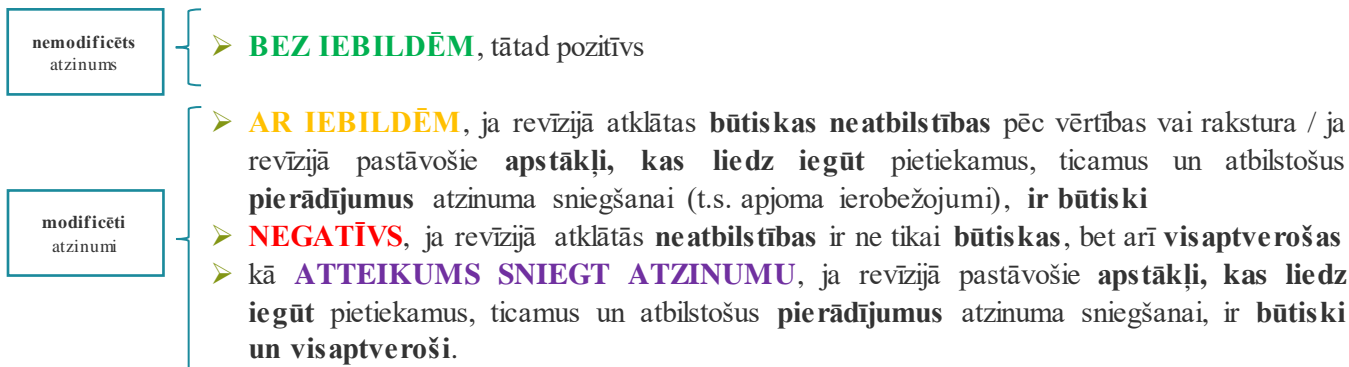
Saimnieciskā gada pārskats skaitļos parāda, ka bilances kopsumma 2019.gadā ir nedaudz samazinājusies, bet ieņēmumi, izdevumi un valsts parāds turpina **pieaugt** (mljrd. euro):

Kāds ir Valsts kontroles uzdevums, novērtējot Saimnieciskā gada pārskatu

Valsts kontrole, veicot noteiktas revīzijas procedūras, **sniedz atzinumu** par Saimnieciskā gada pārskatu, t.i., **izsaka savu novērtējumu, vai** Saimnieciskā gada pārskats **sniedz skaidru un patiesu priekšstatu** par valsts darbības rezultātiem un finansiālo stāvokli pārskata gada beigās.

Ņemot vērā revīzijas konstatējumus, **atzinums var būt:**

Atzinumu noteiktos apstākļos ir iespējamas papildināt ar vairākām īpašām sadaļām / rindkopām:

! Valsts kontrole līdz šim par Saimnieciskā gada pārskatu ir sniegusi atzinumu ar iebildēm, jo ik gadu tika konstatētas gan būtiskas neatbilstības, gan būtiski apjoma ierobežojumi. Mūsu sniegtajam atzinumam par Saimnieciskā gada pārskatu ir būtiska nozīme, jo atšķirībā no atzinumiem, kurus sniedzam par ministrijām un centrālajām valsts iestādēm, to vērtē arī ārvalstu investori un reitingu aģentūras, gan nosakot valsts kredītreitingu, gan arī pieņemot lēmumu par investēšanas iespējām.

Kopš 2015.gada Valsts kontroles veikto finanšu revīziju mērķis ir ne tikai gūt pārliecību par gada pārskatu sagatavošanas pareizību, bet arī sniegt atzinumu par t.s. atbilstības jautājumiem – būtiskiem darījumiem / aktivitātēm / projektiem, kuru realizēšanai piešķirts un/vai izlietots finansējums (piemēram, prioritārajiem pasākumiem piešķirtā finansējuma izlietojums) vai arī attiecībā uz kuru

realizēšanu ir veiktas būtiskas darbības (*piemēram, jau piešķirtā finansējuma ietvaros veiktas strukturālas reformas*).

Atbilstības jautājumi var tikt identificēti un pārbaudīti gan konkrētu ministriju un centrālo valsts iestāžu finanšu pārskatu revīzijās, gan arī Saimnieciskā gada pārskata revīzijā. Ņemot vērā atbilstības jautājuma būtību un raksturu, **viedoklis atzinuma izteikšanai par Saimnieciskā gada pārskata revīzijā vērtēto atbilstības jautājumu var būt balstīts uz:**

- galvenokārt ministriju un centrālo valsts iestāžu, un pašvaldību finanšu revīziju rezultātiem (t.s. horizontālie atbilstības jautājumi), papildus vērtējot aspektus, kas pārsniedz konkrētā resora / konkrētās pašvaldības atbildību;
- tieši Saimnieciskā gada pārskatam specifiska jautājuma izvērtējuma rezultātiem.

Ņemot vērā revīzijas konstatējumus, **atzinums par atbilstības jautājumu** var būt:

nemodificēts
atzinums

❖ **BEZ IEBILDĒM**, tātad pozitīvs

Šādu atzinumu sniedzam gadījumos, kad **gūstam pārliecību, ka piešķirtais finansējums atbilstības jautājuma realizēšanai visos būtiskajos aspektos ir izlietots atbilstoši piešķiršanas mērķim**, sasniedzot plānotos rezultātus un ievērojot tiesību aktus. Tomēr, **ja vēlamies vārst uzmanību uz atsevišķiem trūkumiem vai norādīt uz riskiem**, kas turpmāk var ietekmēt atbilstības jautājumam piešķirtā finansējuma atbilstošu izlietojumu, **atzinumam pievienojam trūkumus raksturojošu rindkopu**

❖ **AR IEBILDĒM**

Šādu atzinumu sniedzam, ja konstatējam **būtiskas neatbilstības**. No turpmākās rīcības viedokļa tas nozīmē, ka **ir nepieciešama tūlītēja rīcība, lai novērstu konstatētās būtiskās neatbilstības** un nodrošinātu, ka konkrētie darījumi (aktivitātes) tiek veikti atbilstoši, mērķtiecīgi un jēgpilni

Būtiskas neatbilstības varētu būt, piemēram – lai gan finansējums izlietots atbilstoši, tomēr nav sasniegts pasākuma mērķis

❖ **NEGATĪVS**

Šādu atzinumu sniedzam, ja revīzijā konstatētas **būtiskas un visaptverošas neatbilstības**, iestādēm nenodrošinot normatīvajos aktos noteikto funkciju veikšanu vai iekšējās kontroles sistēmas pietiekamu un atbilstošu darbību. Atsevišķos gadījumos negatīvais atzinums **var norādīt uz nepieciešamību steidzami pārvērtēt darījuma (aktivitātes) turpināšanas lietderību**, jo pastāv pamatotas bažas, ka finanšu līdzekļu ieguldījums plānoto mērķi nesasniedz

Būtiskas un visaptverošas neatbilstības varētu būt, piemēram – finansējums nav izlietots atbilstoši piešķiršanas mērķim un vienlaikus nav arī sasniegts pasākuma mērķis un nav ievēroti ar pasākuma īstenošanu saistītie normatīvie akti.

❖ kā **ATTEIKUMS SNIEGT ATZINUMU**

Atzinumu atsakāmies sniegt, **ja revidenti nevarēja iegūt pietiekamus pierādījumus** un pārliecināties par darījuma atbilstību izvēlētajiem vērtēšanas kritērijiem. Mēs atsakāmies sniegt atzinumus tādos gadījumos, kad, piemēram, uzskaites nepilnību dēļ nevaram iegūt pierādījumus par aktivitātei piešķirtā finansējuma izlietojumu, aktivitāti reglamentējošā normatīvā bāze ir neviennozīmīgi interpretējama u.c. Mūsu atteikums sniegt atzinumu no

modificēti
atzinumi

turpmākās rīcības viedokļa ir **vērtējams pēc būtības – vai ir jāveic normatīvās bāzes sakārtošana vai jānodrošina izsekojama finansējuma uzskaitē u.tml.**

Atteikuma sniegt atzinumu pamatojums varētu būt, piemēram – nav iespējams pamatoti novērtēt aktivitātes progresu (jo noteiktajam mērķim nav izmērāmu rādītāju / laika grafiks tiek vairākkārt pagarināts un nav nosakāms aktivitātes izpildes termiņš) un izlietotā finansējuma atbilstību (jo netiek nodrošināta atsevišķa finanšu uzskaitē), aktivitāti reglamentējošā normatīvā bāze ir neviennozīmīgi interpretējama utt.

Līdz šim Saimnieciskā gada pārskata revīziju ietvaros **esam snieguši piecus atzinumus par horizontāli vērtētiem atbilstības jautājumiem** (t.i., 2015.gadā – par Prezidentūras izdevumiem, 2017.gadā par Simtgades izdevumiem un 2018.gadā – par Simtgades izdevumiem, par Pašvaldību deputātu atlīdzību un par Attīstības izdevumiem). **Šogad vērtējam piecus atbilstības jautājumus un līdz ar to sniedzām piecus atzinumus** par tiem, t.sk.:

- **divus** atzinumus par **horizontāli vērtētiem atbilstības jautājumiem**:
 - Simtgades izdevumi (vērtēti deviņos resoros);
 - Pašvaldību rīcība, ieviešot jaunās prasības grāmatvedības uzskaitē (vērtēta 119 pašvaldībās);
- **trīs** atzinums par **Saimnieciskā gada pārskatam specifiskiem jautājumiem**:
 - Standartizācijas projekts;
 - Nodokļu maksātāju atbalsta pasākums;
 - Muitas videonovērošanas sistēma.

! Lai gan atzinumus par atbilstības jautājumiem sniedzam, vērtējot konkrētajā gadā paveikto, tomēr atsevišķiem atbilstības jautājumiem turpinām sekot līdz vairākus gadus pēc kārtas. Tā, piemēram, Simtgades izdevumus vērtēsim līdz pat 2022.gadam, kad izdarīsim gala secinājumu par piecos gados Simtgades svinībām izlietotajiem budžeta līdzekļiem. Arī Nodokļu maksātāju atbalsta pasākumu un Standartizācijas projektu vērtējam jau otro gadu, tā turpinot sekot līdz šo jautājumu attīstībai.

Papildus darbam, ko veicam Saimnieciskā gada pārskata revīzijas ietvaros, lai sniegtu atzinumu par gada pārskatu un atzinumu par vērtētajiem atbilstības jautājumiem, **sekojam līdz arī būtisku ieteikumu ieviešanas progresam**. Tā kā ieteikumi ir svarīgākais Valsts kontroles darba rezultāts, tad to uzraudzībai veltām atbilstošu uzmanību. **Mūsu mērķis ieteikumu ieviešanas uzraudzības kontekstā** ir ne tikai sniegt informāciju par konkrēta ieteikuma ieviešanu vai neieviešanu, bet arī **noteikt Valsts kontroles sniegto ieteikumu ietekmi** – gan aprēķinot finansiāli (*izdevumu ekonomija / ieņēmumu pieaugums*), gan nosakot ieviestā ieteikuma ietekmi uz ekonomisko situāciju valstī, gan nosakot ieguvumus patērētājiem (*piemēram, samazināti tarifi, atvieglota piekļuve pakalpojumiem*), gan apzinot citus būtiskus ieguvumus.

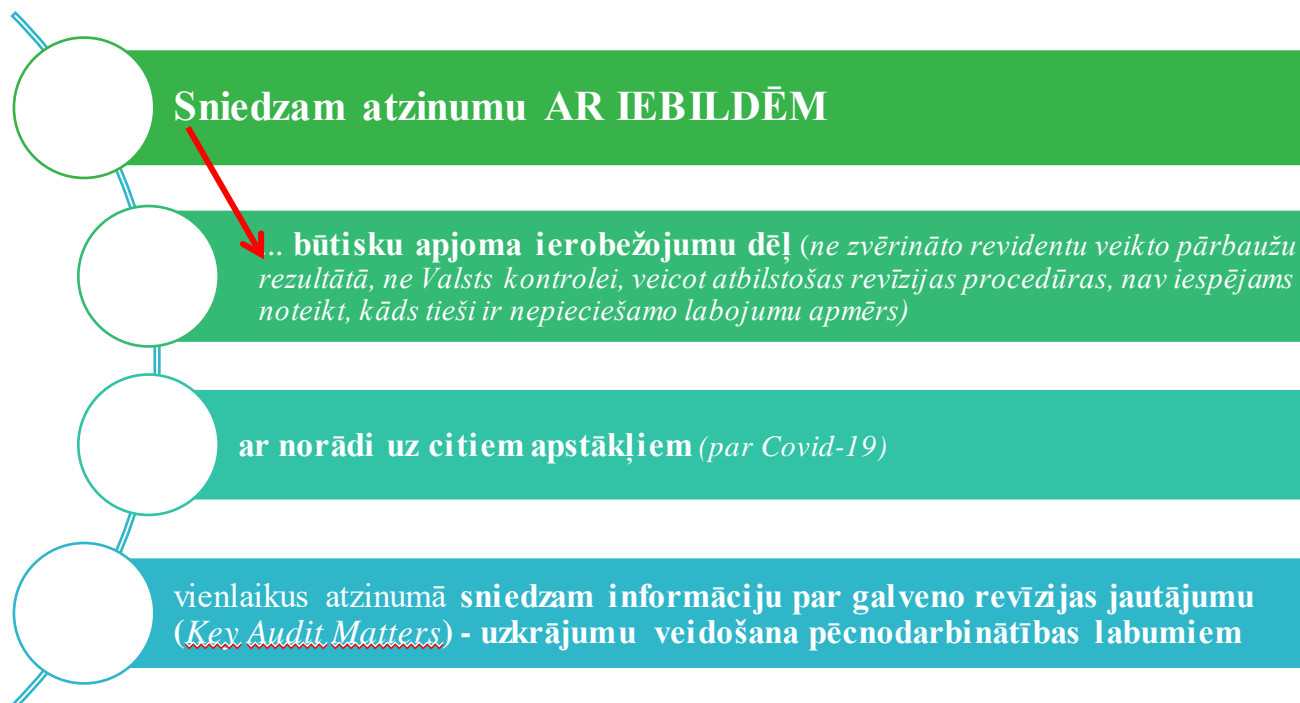
Šogad **īpaši turpinājam sekot līdz nodokļu parādu apjoma izmaiņām salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata gadu un nodokļu parādu piedziņas progresam**, lai gan ieteikumu – *vērtēt cēloņus zemajam nodokļu parādu iekasēšanas līmenim un rast risinājumu situācijas uzlabošanai* – bijām slēguši kā neieviestu, jo Finanšu ministrijas veiktās darbības mūsu vērtējumā nebija pietiekamas ieteikuma mērķa sasniegšanai.

Ko atklājām 2019.gada Saimnieciskā gada pārskata revīzijā

1. Kāpēc par Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanu sniedzam atzinumu ar iebildēm

Lai gan 2019.gads bija saistīts ar jaunu prasību ieviešanu gan grāmatvedības uzskaitē, gan gada pārskatu sagatavošanā, tomēr kopumā varam secināt, ka **grāmatvedības uzskaitē un gada pārskatu sagatavošanas kvalitāte resoros**, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, **nav pasliktinājusies**.

Izvērtējot Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanu, šogad, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, **pirmo reizi nekonstatējām būtiskas neatbilstības**. Tomēr ņemot vērā to, ka **joprojām saglabājas būtiski apjoma ierobežojumi**, arī šogad sniedzam atzinumu ar iebildēm.

! Saimnieciskā gada pārskata revīzijā ik gadu nosakām būtiskuma līmeni 0,5% apmērā un veicam būtiskuma pēc vērtības aprēķinu no kopējiem gada izdevumiem, kas šī gada revīzijā ir 53 milj. euro.

Būtiskuma līmenis ir maksimāli pieļaujama apjoms, kādā pārskats var būt nepareizs, bet vēl ir pieņemams. Lai gan noteikto būtiskuma līmeni (0,5%) var uzskatīt par konservatīvu, mūsdiā, **53 milj. euro ir pārāk nozīmīga summa, lai tās nepareizas uzrādīšanas (vai neuzrādīšanas vispār) gadījumā tā tiktu noklusēta.** Būtiskuma līmeni ir iespējams palielināt, tomēr šāda iespēja ir “jānopelna”, novēršot trūkumus, stiprinot iekšējās kontroles sistēmu un uzlabojot pārskata kvalitāti.

Sniedzam atzinumu ar iebildi šādu būtisku apjoma ierobežojumu dēļ:

❖ **Zemes, ēkas un būves, Turējumā nodotie nekustamie īpašumi, Bioloģiskie un pazemes aktīvi un Ieguldījuma īpašumi** – no kopējās summas **1,21 mljrd. euro**, attiecībā uz kuru nav iespējams noteikt nepieciešamo labojumu apmēru, **0,97 mljrd. euro jeb 80% attiecas uz transporta būvēm (ielas, ceļi, tilti) Rīgas un Jūrmalas pilsētas pašvaldībā**. Šīs pašvaldības jau kopš 2015.gada nav veikušas transporta būvju inventarizāciju pilnā apjomā;

Ilgtermiņa ieguldījumi

❖ **Saistības – Lielvārdes novada domes bijušais priekšsēdētājs, 2015.gadā pašvaldības vārdā noslēdzot darījumu ar Riverside HK Ltd un parakstot parādzīmi/vekseli 200 milj. euro vērtībā, ir rīkojies, neievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību pašvaldību aizņēmumu saņemšanai un pārkāpjot savam amatam noteiktās pilnvaras. Nevarējām iegūt ticamus, pietiekamus un atbilstošus pierādījumus par šī darījuma iespējamo ietekmi vai tās neesamību uz Saimnieciskā gada pārskatu, jo lieta tiesā vēl nav izspriesta;**

Kreditori

❖ **Atvasinātie finanšu instrumenti (t.i., līgumi, kas paredz aktīvu pirkšanu vai pārdošanu kādā noteiktā brīdī nākotnē un dod tiesības līguma īpašniekam noteiktā termiņā nopirkt vai pārdot finanšu aktīvu par līgumā iepriekš atrunātu cenu, piemēram, par esošās mainīgās procentu likmes apmaiņu pret fiksēto, vai par noteiktais valūtas daudzuma iegādi vai pārdošanu par noteiktu valūtu kursu noteiktā dienā nākotnē)**. Tā kā **joprojām turpinās iepriekšējā revīzijā sniegto ieteikumu ieviešana**, kuri cita starpā ir saistīti ar pareizas atvasināto finanšu instrumentu gada pārskatā uzrādāmās vērtības noteikšanu, **arī šogad nevarējām gūt pārliecību, ka Saimnieciskā gada pārskatā uzrādītā ar atvasināto finanšu instrumentu saistīto posteņu vērtība ir precīza un ticama**. Netika arī gūta pārliecība, ka ir atzīti visi ar atvasināto finanšu instrumentu izmantošanu saistītie ieņēmumi un izdevumi.

Balances aktīvs (uzkrātie ieņēmumi)

Balances pasīvs (ilgtermiņa saistības un īstermiņa uzkrātās saistības)

Zebilances aktīvi

Zebilances pasīvi

Ieņēmumi

Izdevumi

Šie apjoma ierobežojumi ietekmē vairākus pārskata posteņus: gan bilances aktīvu (7,6 milj. euro) un pasīvu (samazinot saistības par 169 milj. euro un uzrādot uzkrātās saistības 54,8 milj. euro), gan zebilances aktīvus (0,2 milj. euro) un zebilances pasīvus (1,4 milj. euro), gan arī ieņēmumus (51,4 milj. euro) un izdevumus (14,7 milj. euro);

❖ **Ieņēmumi – nodokļu un nodevu ieņēmumi joprojām netiek uzrādīti pēc uzkrāšanas principa, t.i., 1) Saimnieciskā gada pārskatā ne debitoru, ne kreditoru sastāvā netiek uzrādīta informācija par nodokļiem; 2) arī 2019.gada pārskatā uzrādītā informācija par valsts nodevu ieņēmumiem joprojām nav pilnīga un joprojām nav gūstama pārliecība, vai valsts nodevas tiek iekasētas un uzskaitītas pilnā apmērā**. Lai arī ir sasniegts būtisks progress valsts nodevu sistēmas sakārtošanā, aizvien pastāv risks, ka arī turpmāk pārskatā uzrādītā informācija par valsts nodevu ieņēmumiem nebūs pilnīga. Tāpēc nevaram izteikt atzinumu par nodokļu ieņēmumu (izņemot ieņēmumus no nekustamā īpašuma nodokļa, ko administrē pašvaldības) un ieņēmumu no nodevām pilnīgumu.

Ieņēmumi

! Iepriekš nosauktie apjoma ierobežojumi lielākoties ir sekas jau vairākus gadus nerisinātām problēmām (piemēram – atbilstoša inventarizācijas procesa nodrošināšana pašvaldībās) vai arī tie ir jautājumi, kuru risināšanai var objektīvi būt nepieciešams ilgāks laiks (piemēram – Lielvārdes vekseļa tiesvedība un uzkrāšanas principa ieviešana ieņēmumu uzskaitē). Pie ieteikuma par uzkrāšanas principa ieviešanu ieņēmumu uzskaitē Finanšu ministrija strādā jau kopš 2006.gada, savukārt ieteikumus par atvasināto finanšu instrumentu uzskaites jautājumu sakārtošanu sniedzām pagājušā gada revīzijā.

Iespējamās
saistības

❖ **Iespējamās saistības** – Valsts kontrolei nebija iespējams noteikt, kāds tieši ir nepieciešamo labojumu apmērs Saimnieciskā gada pārskatā uzrādīto iespējamo saistību vērtībai. **Saimnieciskā gada pārskatā nav uzrādītas Latvijas iespējamās saistības, kas izriet no dalības starptautiskajās organizācijās pēcnodarbinātības labumu segšanas pienākuma.** Tā kā starptautisko organizāciju atbalsta institūciju, kuras nodrošina pēcnodarbinātības pabalstu izmaksu, saistības tiek segtas tieši no šo institūciju budžetiem, kuri, savukārt, lielākoties tiek veidoti no dalībvalstu ikgadējam iemaksām, starptautisko organizāciju saistības par pēcnodarbinātības labumiem proporcionāli Latvijas līdzdalības daļai starptautiskajās organizācijās būtu jāuzrāda Saimnieciskā gada pārskatā kā iespējamās saistības.

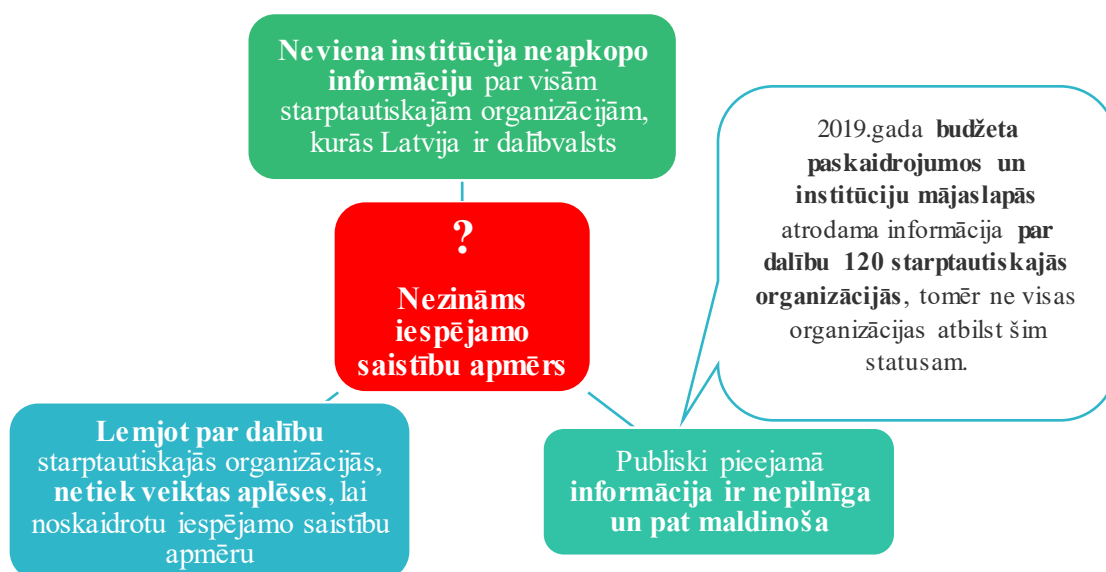
Iepriekš minētā **jautājuma pētīšanai pievērsāmie mūsu Somijas kolēģu (Somijas Augstākās revīzijas iestādes) iedvesmoti** – savā lietderības revīzijā „Valdības finanšu saistības starptautiskajās organizācijās” Somijas revidenti konstatēja, ka Somijas daļa no darbinieku pabalstu saistībām, kas nav finansētas un uzrādītas gada pārskatā, ir aptuveni 1,4 mljrd. *euro*.

Šobrīd Saimnieciskā gada pārskatā tiek norādīti un valsts budžetā tiek plānoti **tikai izdevumi** – biedra naudas, dalības maksas un citas iemaksas starptautiskajām organizācijām, kuri turklāt ir pieauguši no 18,7 milj. *euro* 2017.gadā līdz 26,1 milj. *euro* 2019.gadā. Vienlaikus konstatējam, ka **izdevumu savlaicīga plānošana ne vienmēr tiek nodrošināta**, piemēram, 2019. gadā:

- dalības maksa OECD 1,6 milj. *euro* apmērā tika segta no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem;
- dalības maksa Eiropas Kosmosa aģentūrā 1,3 milj. *euro* apmērā rasta, pārdaļot līdzekļus, kas bija piešķirti dotācijai brīvpusdienām 1. - 4. klašu skolēniem.

Taču Saimnieciskā gada pārskatā **netiek uzrādītas un līdz ar to nav zināmas iespējamās saistības**, tostarp pēcnodarbinātības labumu segšanai starptautisko organizāciju darbiniekiem (*pensijas, to pabalsti, pēcnodarbinātības dzīvības apdrošināšana, medicīniskā aprūpe u.tml.*), kurām, ņemot vērā Somijas piemēru, proporcionāli Latvijas dalības apmēram būtu jābūt aplēstām un uzrādītām Saimnieciskā gada pārskatā.

Vēl jo vairāk – konstatējam, ka šādu iespējamo saistību **aprēķināšanai trūkst** arī būtisku priekšnosacījumu:

Konstatēto trūkumu risināšanai **esam snieguši ieteikumu Finanšu ministrijai, kā arī priekšlikumu Ministru kabinetam:**

- nodrošināt apkopotas informācijas pieejamību par visām starptautiskajām organizācijām, kurās Latvija ir dalībvalsts;
- izstrādāt kārtību iespējamo saistību izvērtēšanai pirms Latvijas iestāšanās starptautiskajās organizācijās.

Ministru kabineta palīdzība ir nepieciešama **tāpēc, lai nodrošinātu visu atbildīgo ministriju / iestāžu iesaisti** informācijas apkopošanā, kas kalpos par priekšnosacījumu iespējamo saistību aprēķināšanai un uzrādīšanai Saimnieciskā gada pārskatā.

Visi iepriekš uzskaitītie **apjoma ierobežojumi** ir **attiecināmi uz šādām pārskata daļām:**

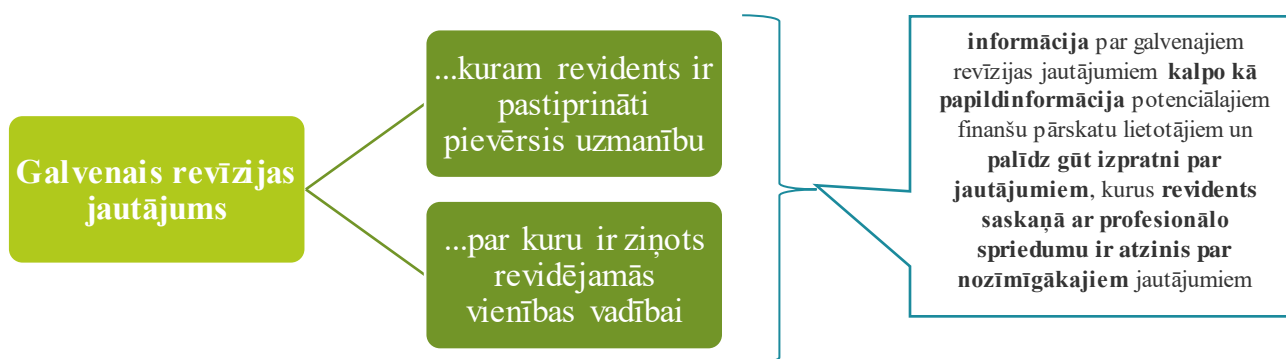
Bilances aktīvs 31.12.2019.	Bilances pasīvs 31.12.2019.	Finansiālās darbības pārskats 2019.gadā
Ilgtermiņa ieguldījumi: no 26,54 mljrd. <i>euro</i> apjoma ierobežojums ir 1,21 mljrd. <i>euro</i> jeb 5%	Saistības: no 17,6 mljrd. <i>euro</i> apjoma ierobežojums ir 0,42 mljrd. <i>euro</i> jeb 2,4%	Ieņēmumi: no 12,6 mljrd. <i>euro</i> apjoma ierobežojums ir 9 mljrd. <i>euro</i> jeb 72%
BILANCE no aktīvu kopsummas 29,55 mljrd. <i>euro</i> apjoma ierobežojums ir 1,21 mljrd. <i>euro</i> jeb 4%	BILANCE no pasīvu kopsummas 29,55 mljrd. <i>euro</i> apjoma ierobežojums ir 0,42 mljrd. <i>euro</i> jeb 1,4%	
	Zebilances pasīvi 5,8 mljrd. <i>euro</i> , kur nav uzrādītas Latvijas iespējamās saistības, kas izriet no dalības starptautiskajās organizācijās pēcnodarbinātības labumu segšanas pienākuma	

! Kā jau ik gadu uzsveram – mēs būsīm spiesti sniegt atzinumu ar iebildi, kamēr mūsu konstatētie būtiskie trūkumi netiks novērsti.

Tomēr šī gada revīzijas rezultāts liek cerēt, ka neesam tālu no Saimnieciskā gada pārskata atzinuma bez iebildēm, ja tiks novērsti esošie trūkumi – ieviests uzkrāšanas princips nodokļu uzskaitē, sakārtoti atvasināto finanšu instrumentu uzskaites jautājumi, beidzot atbilstoši nodrošināta ilgtermiņa ieguldījumu inventarizācija un aplēstas iespējamās saistības, kas izriet no dalības starptautiskajās organizācijās pēcnodarbinātības labumu segšanas pienākuma – **un netiks radītas jaunas neatbilstības un apjoma ierobežojumi**, lai atzinums ar iebildēm nekļūtu par Saimnieciskā gada pārskata mūžīgo zīmog.

2. Kāpēc identificējam un vērtējam galveno revīzijas jautājumu (*Key Audit Matters*), un kāds ir izvērtējuma rezultāts

Šis ir **jau ceturtais gads**, kad mūsu revīzijas ziņojumā un arī atzinumā tiek iekļauts stāsts par t.s. **galveno revīzijas jautājumu**:

Iepriekšējos gados galvenā jautājuma godā nonāca transferti, nodokļu maksātāju naudas līdzekļu iesaldēšana kredītiestādēs un Saimnieciskā gada pārskata sagatavošana. **Šogad**, ņemot vērā jaunās prasības grāmatvedības uzskaitē un gada pārskatu sagatavošanā, **pievērsāmie uzkrājumu posteņi un konkrētāk – uzkrājumu pēcnodarbinātības labumu aprēķināšanai un uzrādīšanai Saimnieciskā gada pārskatā.**

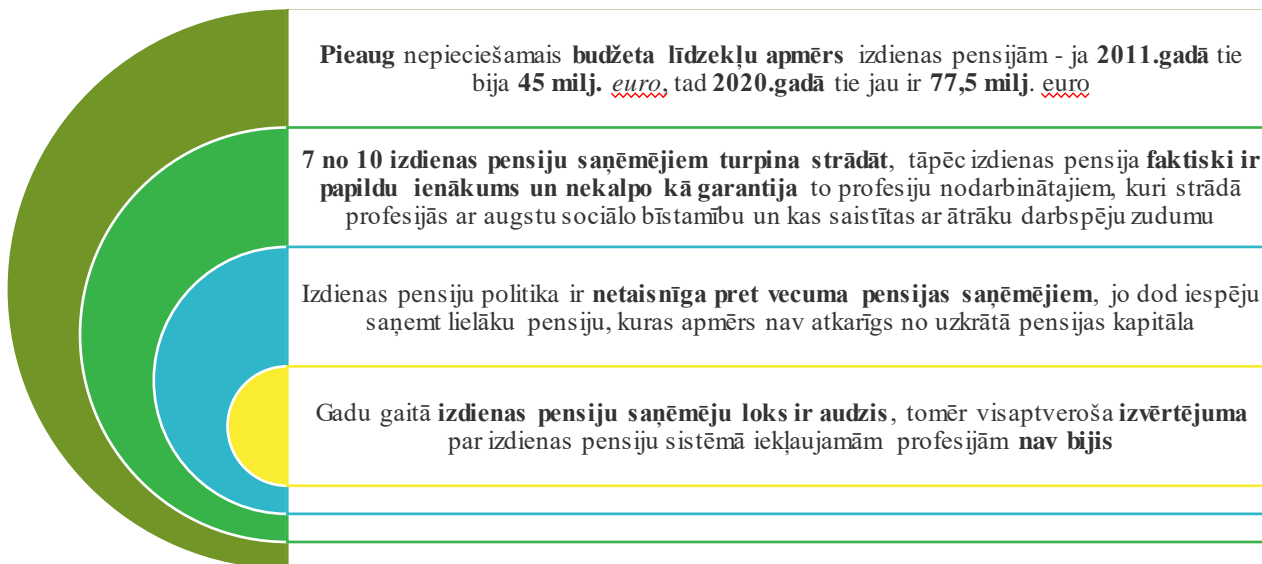
Šogad **pirmo reizi** Saimnieciskā gada pārskatā **tika aprēķinātas un uzrādītas saistības par pēcnodarbinātības labumiem**, tostarp, izdienas pensijām – kopumā **4 mljrd. euro** apmērā.

Tomēr **ceļš līdz šim aprēķinam bija sarežģīts**:

- ❖ Valsts kases nepietiekošu darbību dēļ **iestādēm nebija skaidrs, kā šos aprēķinus veikt** un kuru iestāžu pārskatos uzrādīt;
- ❖ tikai **2020.gada sākumā** Valsts kase izstrādāja **skaidrojošas vadlīnijas, kuras turklāt bija nepilnīgas un kļūdainas**;
- ❖ **pēc Valsts kontroles aicinājuma** šī jautājuma risināšanā iesaistīties finanšu ministram, **vadlīnijas tika precizētas**;

- ❖ tomēr **septiņi resori līdz to pārskatu sagatavošanai nepaspēja veikt nepieciešamos aprēķinus**, tāpēc tie tika veikti jau sagatavojot Saimnieciskā gada pārskatu, aprēķinot 1,4 mljrd. *euro* saistības.

Tik tālu par uzskaiti, tomēr **ir vēl būtiski aspekti izdienas pensiju kontekstā**, uz kuriem vēlamies vērst uzmanību:

Neraugoties uz acīmredzamiem trūkumiem pastāvošajā izdienas pensiju politikā, kuri Valsts kontroles ieskatā būtu steidzami novēršami, **politiku vidū ir atsākušās diskusijas par izdienas pensiju saņēmēju loka paplašināšanu.**

Vēlreiz uzsveram – nepārskatot jau pastāvošās izdienas pensijas vai paplašinot izdienas pensiju saņēmēju loku, rodas nopietnas šaubas par budžeta ieņēmumu spēju segt šos izdevumus nākotnē.

Trūkumus un uzmanības vērtus jautājumus galvenā revīzijas jautājuma – uzkrājumu pēcnodarbinātības labumiem – kontekstā konstatējam arī pašvaldībās.

Bijušie pašvaldību domes priekšsēdētāji un to algotie vietnieki šobrīd, zaudējot amatu, ik mēnesi var pretendēt uz pabalstu divu minimālo mēnešalgu apmērā. Uz to ir tiesības pašvaldību amatpersonām, kuras:

- ❖ ir bijušas minētajos amatos vismaz divus sasaukumus;
- ❖ ir pirmspensijas vecumā vai sasniegušas pensijas vecumu un nav nodarbinātas.

Kopumā vismaz 722 personas atbilst normatīvajā aktā noteiktajam primārajam kritērijam – kā domes vai padomes priekšsēdētājs (*algots vietnieks*) šobrīd ir/vai ir bijušas divus sasaukumus vienā pašvaldībā. Vienlaikus 222 personas (*85 pašvaldībās*) saskaņā ar normatīvajā regulējumā noteikto kārtību kā nestrādājoši pensionāri vai invaliditātes pensijas saņēmēji vai nestrādājošas personas pirmspensijas vecumā, ir pieteikušas un 2019.gadā saņēmušas pabalstu 1,1 milj. *euro* apmērā. **78 pašvaldības ir aprēķinājušas arī nākotnes saistības šādam pabalstam 214 personām 11,2 milj. *euro* apmērā.**

Valsts kontrole ir aicinājusi Ministru prezidentu un Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisiju **izvērtēt šāda pabalsta nepieciešamību**, ņemot vērā, ka valstī pastāv daudz un dažādi veidi pārkvalifikācijai, ja persona pārtrauc pildīt noteikta amata pienākumus. Vienlaikus šajā **aicinājumā esam uzsvēruši**:

Mūsu ieskatā, minētā pabalsta izmaksai nepieciešamo budžeta līdzekļu apmērs būtiski pieaugs gaidāmās administratīvi teritoriālās reformas dēļ, kad darbu zaudēs daudzu pašvaldību vadītāji un viņu vietnieki.

Saeimas darba kārtībā ir likumprojekts **“Grozījumi Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa likumā”**, kurā ir priekšlikums izslēgt no likuma pantu, kas paredz **bijušo pašvaldību vadītāju tiesības uz pabalstu**. Līdz ar to aicinām valdību un Saeimu izstrādāt ilgtspējīgu risinājumu attiecībā uz konkrēto pabalstu, īpaši ņemot vērā to, ka daļa pašvaldību šo pabalstu izmaksā no sociālās aizsardzības izdevumiem. Valsts kontroles ieskatā, **rosinātās izmaiņas var kalpot par nozīmīgu un savlaicīgu soli ne tikai pašvaldību nodrošinātās sociālā atbalsta sistēmas sakārtošanā, bet arī ceļā uz valsts noteikto pēcnodarbinātības labumu, tai skaitā izdienas pensiju, sistēmas pilnveidošanu.**

3. Kādi vēl būtiski jautājumi tika vērtēti revīzijā

Valsts nodevu uzskaitē un būvkomersantu reģistrācijas nodeva

Kopš 2005.gada esam norādījuši uz sistēmiskām problēmām valsts nodevu administrēšanā, tai skaitā uz to, ka normatīvie akti neparedzēja kārtību, kādā valsts nodevas iekasētājam ir jāuzskaita valsts nodevu ieņēmumi un jā sagatavo pārskati par valsts nodevu ieņēmumiem, piemērotajiem atvieglojumiem un atbrīvojumiem, valsts nodevu pārmaksām un atmaksātajām valsts nodevām. **Finanšu ministrija apņēmas līdz 15.01.2021.** vienlaicīgi ar uzkrāšanas principa ieviešanu **noteikt normatīvajos aktos arī valsts nodevu administrēšanas procesu**. Valsts nodevu sistēmas sakārtošanas progresu vērtējam arī iepriekšējā revīzijā, konstatējot trūkumus un atzīmējot, ka Finanšu ministrija ir pilnveidojusi valsts nodevu uzskaites sistēmu, tai skaitā nosakot kārtību, kādā valsts nodevu administrācijām jāveic valsts budžetā ieskaitāmo valsts nodevu uzskaitē.

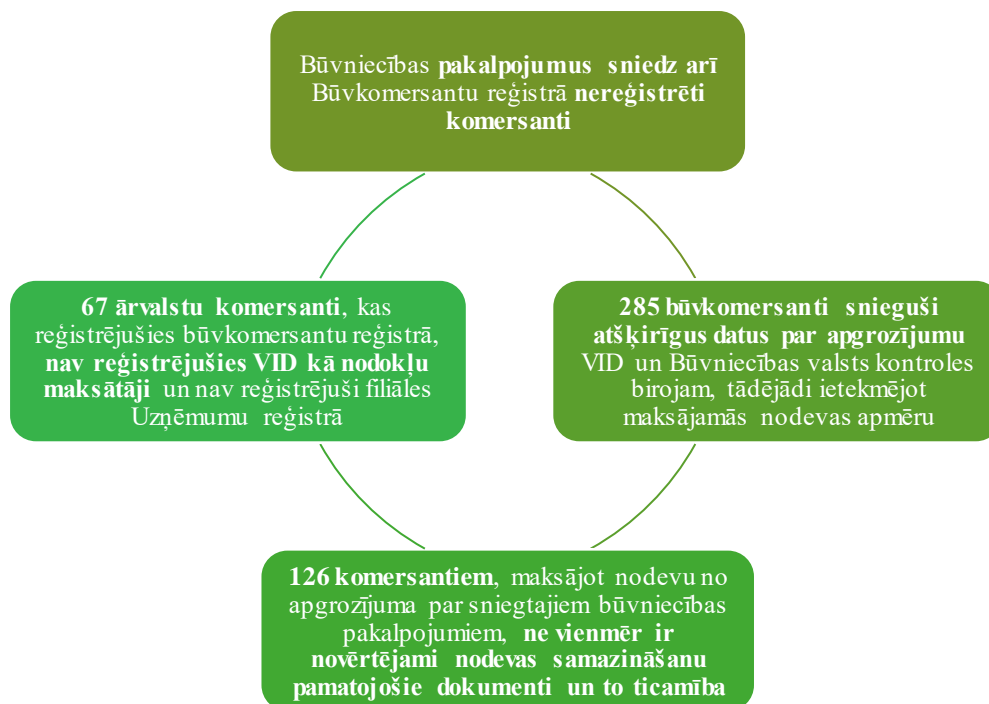

Lai arī valsts **nodevu uzskaites noteikumi šobrīd paredz pārejas periodu**, kas 2019. un 2020.gadā ļauj veikt daļēju nodevu uzskaiti, **nodevu administrācijām ir jāveic nodevu uzskaitē tādā veidā, lai būtu gūstama pārlicība, ka valsts nodevas tiek iekasētas un uzskaitītas pilnā apmērā.**

Taču valsts nodevu **pārskatos uzrādītas vien 319 jeb 43,6%** no visiem 732 valsts nodevu veidiem, **tikai 2 ministrijas un 2 centrālās valsts iestādes norādījušas pilnīgu un pareizu informāciju** par to administrēto nodevu veidiem. Valsts nodevu **pārskatos norādītas kļūdainas iekasēto nodevu summas**, nereti nav izsekojams, kuras nodevas veido kuru summu.

Saimnieciskā gada pārskata revīziju ietvaros **valsts nodevas katru gadu tiek pārbaudītas izlases veidā**, un pārbaudes tiek plānotas tā, lai piecu gadu laikā aptvertu valsts nodevas ar lielāko ieņēmumu apjomu. **No šogad pārbaudītajām nodevām, problēmas konstatējam būvkomersantu reģistrācijas nodevas administrēšanā.** Ikvienam komersantam, kurš vēlas darboties būvniecības jomā, kā arī arhitektūras vai elektroenerģētikas jomā ir jāreģistrējas Būvkomersantu reģistrā. Lai to izdarītu, komersantam ir jāsniedz noteikta informācija un jānomaksā reģistrācijas nodeva kā arī ik gadu ir jāmaksā nodeva par ikgadējās informācijas iekļaušanu Būvkomersantu reģistrā. Ikgadējās nodevas apmērs ir noteikts atkarībā no būvkomersanta sniegto būvniecības pakalpojumu apjoma.

Būvkomersantu reģistrācijas **nodevas ieņēmumi 2019.gadā veidoja 3,7 milj. euro**, tomēr revīzijā konstatējam vairākus trūkumus, kas liek mums secināt, ka **valsts budžets nav saņēmis visus tam piekritīgos ieņēmumus** no būvkomersantu reģistrācijas nodevas:

Minēto trūkumu novēršanai esam snieguši ieteikumu Finanšu ministrijai, kurai tas jāievieš, sadarbojoties ar Ekonomikas ministriju un Būvniecības valsts kontroles biroju.

Pētījumu iepirkumi

Publiskas personas pasūtīts **pētījums** ir iepirkums valsts vajadzībām, kura **mērķis ir ar zinātniskās pētniecības palīdzību veicināt nozares attīstību un konkrētu problēmu risināšanu** attiecīgās valsts pārvaldes institūcijas kompetences jomā. Publiskas personas **šādus pētījumus pasūta konkursa kārtībā sava budžeta ietvaros** un, atšķirībā no pārējiem Zinātniskās darbības likumā noteiktajiem pētījumu veidiem, publisku personu pasūtītu pētījumu tēmas un to veikšanu nav nepieciešams saskaņot ar Zinātnes padomi vai citām atbildīgām institūcijām.

Kāpēc šogad pievērsāties publisku personu pasūtītajiem pētījumiem?

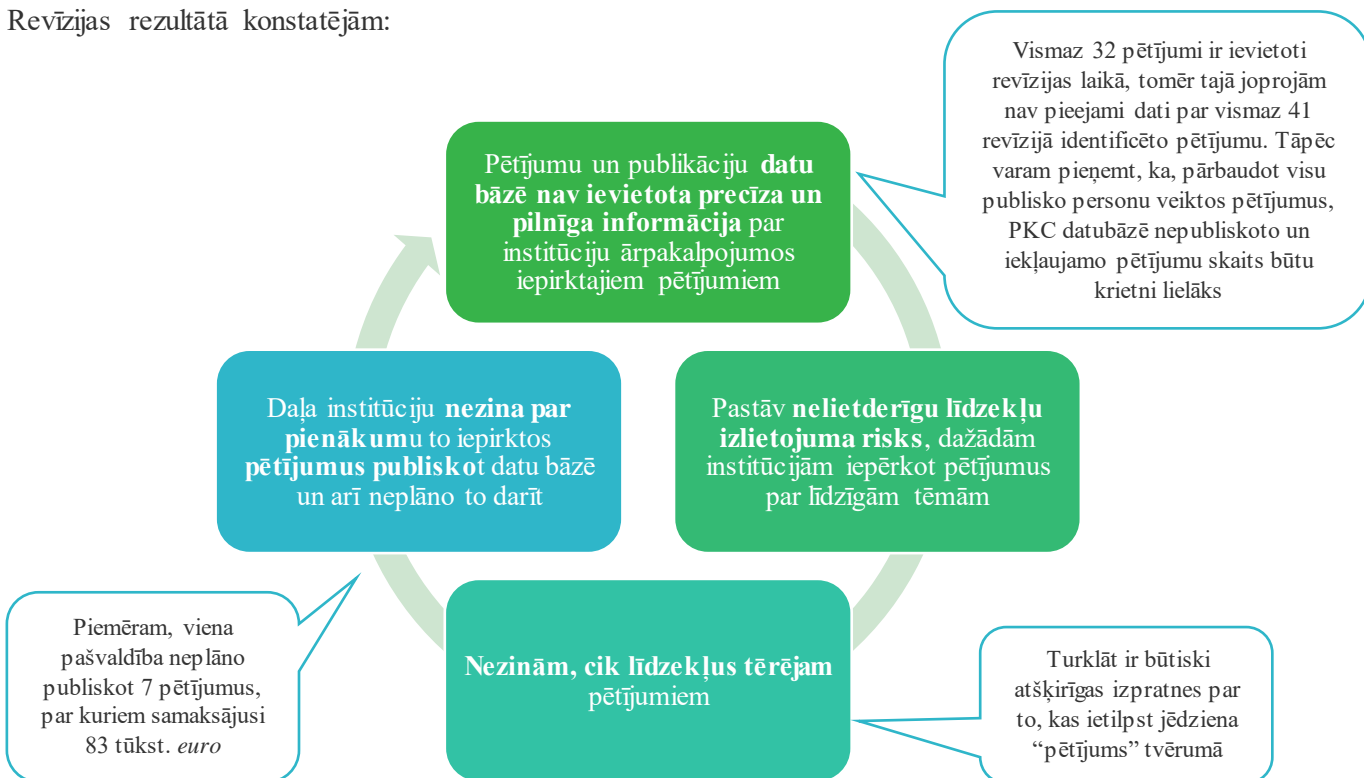
Veicot revīzijas gan ministrijās un centrālajās valsts iestādēs, gan arī pašvaldībās, **esam novērojuši, ka iestādes aktīvi iepērk dažādus ārpakalpojumus, t.sk. pasūtot pētījumus**. Vienlaikus esam konstatējuši **situācijas, kad mūsu rīcībā ir informācija par veiktu pētījumu, bet Pētījumu un publikāciju datubāzē, kas tika radīta ar mērķi – novērst nelietderīgu publisko līdzekļu izlietošanas risku un nodrošināt, ka sabiedrībai ir pieejami pilnīgi un ticami dati par publisko personu plānotajiem un veiktajiem pētījumiem – attiecīgais pētījums nav publiskots**.

Tāpēc šogad, **sadarbībā ar 24 institūciju** (tostarp 13 pašvaldību) **iekšējiem auditoriem vērtējam vai ir pieejama aktuāla un patiesa informācija** par publisko personu pasūtītajiem pētījumiem un **cik publisko līdzekļu tiek tērēts** par publisko personu pasūtītiem pētījumiem, **analizējot pētījumus, kuri:**

- ❖ norisinājušies laika periodā no 2017. līdz 2019.gadam – kopumā **217 pētījumi**;
- ❖ finansēti no valsts un pašvaldību budžetiem, t.sk. izmantojot ES finansējumu – izlietojot **5,6 milj. euro**.

Vienlaikus revīzijā **nevērtējam pētījumu kvalitāti un to izmantošanu** atbilstoši izvirzītajam mērķim.

Revīzijas rezultātā konstatējām:

Revīzijā konstatēto trūkumu novēršanai aicinājām Pārresoru koordinācijas centru sekmēt vienotu izpratni par to, kas atzīstami par publisku personu pasūtītiem pētījumiem, un nodrošināt uzraudzību par normatīvā regulējuma prasību izpildi.

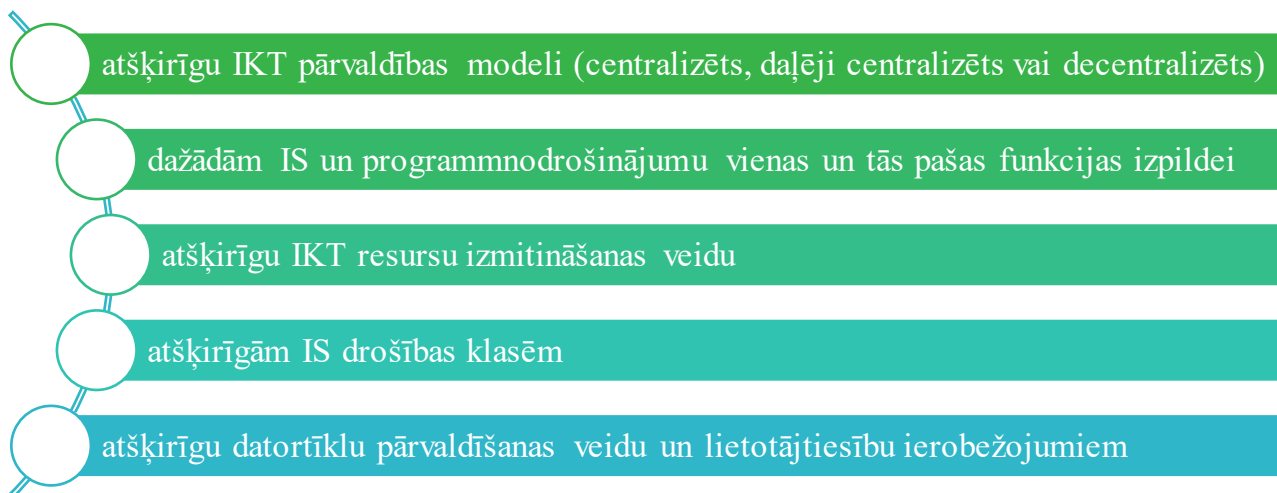
Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) saimniecība pašvaldībās

Uzsāktās **administratīvi teritoriālās reformas kontekstā** šogad **pievērsām uzmanību IKT saimniecībām pašvaldībās.**

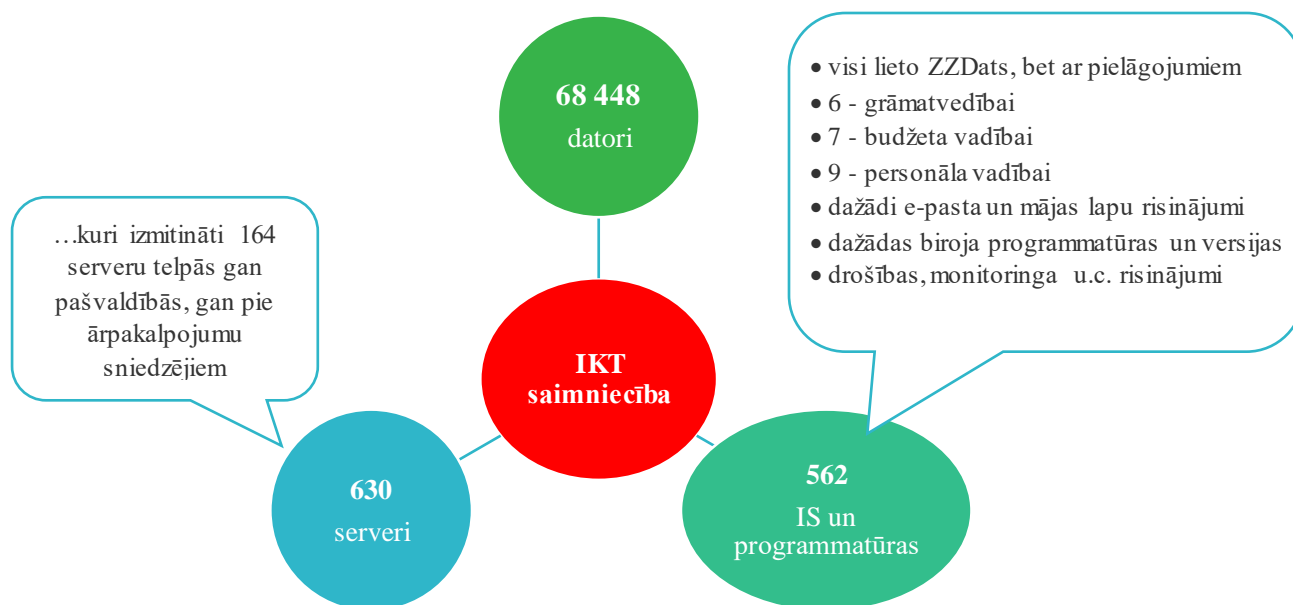
Īstenojot reformu, pašvaldības sagaida būtiskas pārmaiņas. Pārmaiņas skars ne tikai pašvaldību administratīvās robežas, bet arī pašvaldības pārvaldības nodrošināšanu, tai skaitā – kā un kur pašvaldības iedzīvotājs varēs saņemt no pašvaldības pakalpojumus. **Mūsdienīgu pakalpojumu sniegšana iedzīvotājiem un darbs pašvaldībās nav iedomājams bez informācijas sistēmu** (turpmāk – IS) un dažādu **IKT risinājumu izmantošanas.**

Šajā revīzijā **izvirzījām mērķi – apzināt IKT vidi pašvaldībās** – izmantotās IS, uzturētos IKT resursus, un to, kā pašvaldības funkciju izpildei tiek nodrošināta to pārvaldība, lai tādejādi identificētu iespējamus riskus, kas saistīti ar pašvaldības funkciju izpildei nepieciešamo IS pieejamību un darbību pēc teritoriālās reformas, un savlaicīgi vērstu pašvaldību uzmanību uz nepieciešamajiem priekšdarbiem IS un IKT resursu apzināšanas, apvienošanas un tālākās pārvaldības plānošanas jomā.

Aptaujājot 117 pašvaldības (*izņemot Rīgas un Jūrmalas pilsētu pašvaldības*) par izveidoto un uzturēto IKT vidi, **konstatēts, ka reformas rezultātā apvienosies pašvaldības ar:**

Vienlaikus konstatējām, ka **pašvaldību IKT saimniecība ir visai iespaidīga:**

Valsts kontroles ieskatā, lai jaunās pašvaldības darbības uzsākšanas laikā netiktu ietekmēta vai pārtraukta pašvaldības pakalpojumu sniegšana un tam nepieciešamo IS darbība, **jau tagad, negaidot 2021.gada 1.jūliju, pašvaldībām jāsāk risināt jautājumus, kā jaunajā pašvaldībā nodrošināt:**

- ❖ IKT resursu (*IS uzkrāto datu un tehnisko resursu*) pārņemšanu;
- ❖ nepieciešamo izmaiņu veikšanu pašvaldības IS, darbam nepieciešamo datu pieejamību un IS darbību;
- ❖ IKT atbalsta funkciju.

! Šo jautājumu vērtējam, veicot situācijas izpēti. Mums bija svarīgi, veicot šādu faktu proaktīvu apkopošanu, sniegt informāciju lēmumu pieņēmējiem, vienlaikus uzsverot, ka IKT ir tikai viena no jomām, attiecībā uz kuru reformas kontekstā ir savlaicīgi jāplāno un jāveic sagatavošanās darbi.

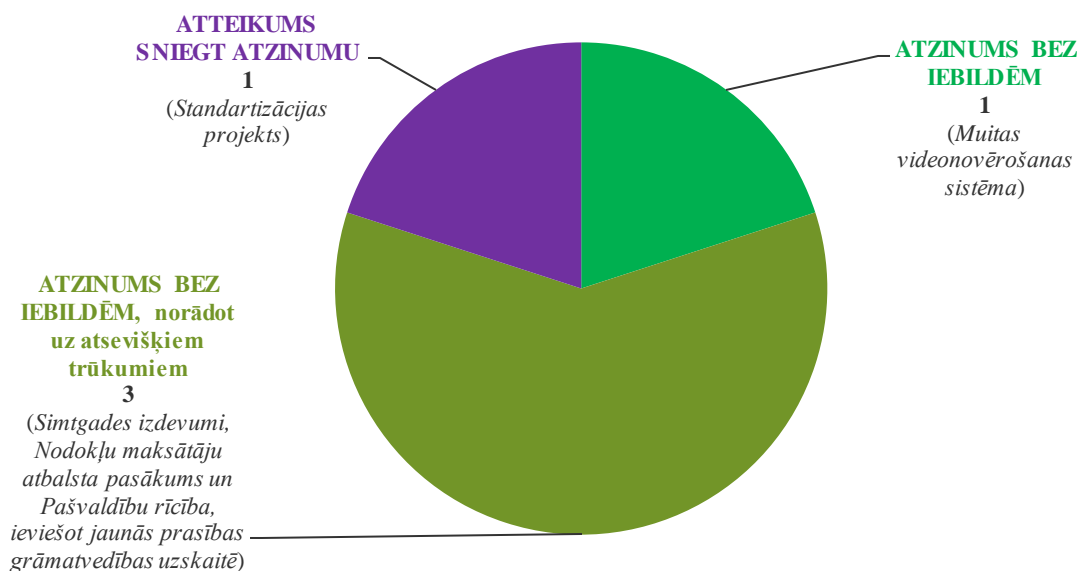
4. Kādi ir atbilstības jautājumu izvērtējuma rezultāti

Jau piekto gadu finanšu revīzijās vērtējam arī atbilstības jautājumus (*t.i., dažādus pasākumus, aktivitātes, projektus, kuru realizēšanai resoram ir piešķirti valsts budžeta līdzekļi*) un par katru izvēlēto atbilstības jautājumu sniedzam arī atsevišķu atzinumu. **Atbilstības jautājumu vērtēšana**, mūsu ieskatā, **ir būtiski svarīga**, jo tā mēs **gūstam pārliecību, ka valsts pārvalde ar valsts resursiem rīkojas, ievērojot tiesību aktus, efektīvi un sabiedrības interesēs**. Vienlaikus šo jautājumu izvērtējuma rezultāti var sniegt būtisku informāciju ikgadējā budžeta sagatavošanā, īpaši attiecībā uz tiem atbilstības jautājumiem, kurus izvērtējot esam nonākuši pie negatīva rezultāta (*t.i., esam snieguši modificētu atzinumu: atzinumu ar iebildi, negatīvu atzinumu vai atteikumu sniegt atzinumu*). Un šādu atbilstības jautājumu, par kuriem sniedzam modificētu atzinumu, **konstatējumus un secinājumus** Finanšu ministrijai **ir iespēja izmantot, lai uzlabotu budžeta veidošanas procesu**, piemēram, izdevumu pārskatīšanā, nodrošinot, ka budžeta līdzekļi tiek piešķirti tikai tādiem pasākumiem, aktivitātēm un projektiem, kas tiek veikti atbilstoši tiesību aktiem, mērķtiecīgi un jēgpilni.

Saimnieciskā gada pārskata revīzijā:

- ❖ turpinājām vērtēt divus t.s. **horizontālos** atbilstības **jautājumus** (*jautājumi, par kuriem atzinumi jau ir sniegti ministrijām, centrālajām valsts iestādēm un pašvaldībām, un Saimnieciskā gada pārskata revīzijā tiek vērtēti papildu aspekti, kas pārsniedz konkrētā resora / konkrētās pašvaldības atbildību*) – Simtgades izdevumi un Pašvaldību rīcība, ieviešot jaunās prasības grāmatvedības uzskaitē;
- ❖ vērtējam trīs Saimnieciskā gada pārskata revīzijai būtiskus jautājumus – Standartizācijas projekts, Nodokļu maksātāju atbalsta pasākums un Muitas videonovērošanas sistēma.

Šo jautājumu izvērtēšanas rezultātā sniedzām piecus atzinumus:

Lai nonāktu līdz lēmumam par atzinuma veidu, katram atbilstības jautājumam sākotnēji ir **izvirzīti kritēriji**, pēc kuriem šis jautājums tiks vērtēts un revīzijas laikā ir veikts šo kritēriju novērtējums.

4.1. Simtgades izdevumi

Jautājumu par Latvijas valsts simtgades (turpmāk – Simtgades) svinībām piešķirto un izlietoto finansējumu vērtējam jau kopš 2015.gada Kultūras ministrijā un kopš 2017.gada – arī resoros, kuros šādi izdevumi bija, t.i., 2017.gadā tie bija 11 resori un 2018.gadā – 15.

Jau **iepriekš secinājām**, ka ne plānotais, ne faktiski izlietotais **finansējums nav un, visdrīzāk, nebūs drošticami saskaitāms** – gan Simtgades svinību atvērtās koncepcijas dēļ, gan arī tādēļ, ka resoriem nepastāv ierobežojumi budžeta bāzē jau piešķirtā finansējuma novirzīšanai Simtgades pasākumiem un tiem nav noteikts arī pienākums šo novirzīto finansējumu atsevišķi uzskaitīt.

Tāpēc šajā revīzijā turpinājām vērtēt šo atbilstības jautājumu deviņos resoros, kuros šādi izdevumi, šogad **sniedzot atzinumu bez iebildēm, vienlaikus norādot uz atsevišķiem trūkumiem**:

Izvērtētais jautājums:

Vai piešķirtais finansējums Latvijas valsts simtgades svinībām ir izlietots atbilstoši tā piešķiršanas mērķim un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā?

Atzinums:

BEZ IEBILDĒM

(ar papildu informāciju par atsevišķiem trūkumiem)

Pamatojoties uz ministriju un centrālo valsts iestāžu finanšu revīziju rezultātiem, kur no deviņiem sniegtajiem atzinumiem viens atzinums ir sniegts ar iebildi (*apjoma ierobežojumu dēļ Izglītības un zinātnes ministrijai*), savukārt trijos atzinumos bez iebildēm (*Ekonomikas ministrijai, Kultūras ministrijai un Nacionālo elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei*) ir norādīta papildu informācija par atsevišķiem trūkumiem, un uz papildu konstatējumiem Saimnieciskā gada pārskata revīzijā, guvām pārlicība, ka **2019.gadā piešķirtais finansējums Simtgades svinību nodrošināšanai ir izlietots atbilstoši tā piešķiršanas mērķim un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.**

Tomēr revīzijā arī konstatējam, ka:

- ❖ lai gan 2019.gadā no indikatīvi plānotajiem 9,7 milj. euro ir izlietoti 7,7 milj. euro, tomēr apkopojot Simtgades svinību nodrošināšanai piešķirtā finansējuma izlietojumu no 2017.gada, izlietotā finansējuma pārsniegums salīdzinājumā ar indikatīvi plānoto ir sasniedzis 8,2 milj. euro;
- ❖ lai gan Kultūras ministrijas rīcībā, apgūstot un uzraugot Simtgades finansējuma izlietojumu, ir vērojami uzlabojumi, tomēr joprojām ir konstatējamas arī nepilnības – gan atskaišu izvērtējumā, gan finansējuma pārdalīšanā starp aktivitātēm, gan finansējuma piešķiršanā kapitālsabiedrībām;
- ❖ lai gan jau 2019.gada decembrī tika sagatavots “Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2015.gada 1.janvāra līdz 2018.gada 31.decembrim” (turpmāk – Izvērtējuma ziņojums), kurā norādīti trūkumi (tostarp tādi, kurus konstatējam iepriekšējās revīzijās) un sniegtas rekomendācijas šo trūkumu novēršanai, Kultūras ministrija līdz šim nav veikusi aktivitātes rekomendāciju ieviešanai.

4.2. Pašvaldību rīcība, ieviešot jaunās prasības grāmatvedības uzskaitē

Jaunā normatīvā akta, kas nosaka grāmatvedības uzskaites kārtību budžeta iestādēs, prasību ieviešana pašvaldībās būtiski ietekmē informācijas atklāšanu Saimnieciskā gada pārskatā.

Ar mērķi pārbaudīt, vai pašvaldības rīcība ir nodrošinājusi grāmatvedības uzskaites organizācijas dokumentu aktualizēšanu un pašvaldības aktīvu un pasīvu izvērtējumu un to pārgrāmatošanu, revīzijā sadarbībā ar zvērinātiem revidentiem 119 pašvaldībās tika vērtēts atbilstības jautājums, par kuru **sniedzam atzinumu bez iebildēm, vienlaikus norādot uz atsevišķiem trūkumiem:**

Izvērtētais jautājums:

Vai pašvaldības rīcība ir nodrošinājusi grāmatvedības uzskaites organizācijas dokumentu aktualizēšanu, pašvaldības 31.12.2018. aktīvu un pasīvu izvērtējumu un to pārgrāmatošanu atbilstoši tiesību aktu prasībām no 01.01.2019. līdz 31.12.2019.?

Atzinums:

BEZ IEBILDĒM

(ar papildu informāciju par atsevišķiem trūkumiem)

Lai gan lielākoties pašvaldību rīcība pārskata gadā ir nodrošinājusi jaunā normatīvā akta prasību ieviešanu, tomēr revīzijā konstatējām, ka pašvaldības neievēroja normatīvā akta prasību ieviešanas termiņus, turklāt atsevišķos gadījumos grāmatvedības uzskaites organizācijas dokumentu aktualizēšana un pašvaldības aktīvu un pasīvu izvērtēšana tika veikta 2020.gadā.

4.3. Standartizācijas projekts

Viens no Valsts kases realizētajiem projektiem *Finanšu uzskaites procesu standartizācija* būtiski ietekmē visu valsts pārvaldi – valsts un pašvaldību iestādēm no 2019.gada grāmatvedības uzskaites kārtošana bija jāveic būtiskas izmaiņas, kas iniciētas, lai Saimnieciskā gada pārskats kopumā un katrs no tajā iekļautajiem pārskatiem sniegtu skaidrāku priekšstatu par valsts rīcībā esošajiem līdzekļiem un to finansēšanas avotiem.

2020.gada maijā Valsts kases īstenotais projekts ir noslēdzies, piecu gadu laikā projektā veiktajām aktivitātēm **iztērējot vismaz 1 milj. euro** valsts budžeta līdzekļus.

Revīzijā turpinājam vērtēt šo atbilstības jautājumu, par kuru, tāpat kā iepriekšējā revīzijā, **atsakāmies sniegt atzinumu:**

Izvērtētais jautājums:

Vai, īstenojot Valsts kases projektu “Finanšu uzskaites procesu standartizācijas valsts un pašvaldību iestādēs nodrošināšana”, izlietotais finansējums nodrošina projekta mērķa sasniegšanu noteiktajā termiņā un ir ievēroti attiecināmie tiesību akti?

Atzinums:

**ATTEIKUMS
SNIEGT
ATZINUMU**

Standartizācijas projektam, kuram, sasniedzot mērķi, būtu jābūt īstenotam kā koordinētu un kontrolētu norišu kopumam ar noteiktiem sākuma un beigu termiņiem, iekļaujoties atvēlētajos laika, izdevumu un resursu ietvaros, **ir konstatēti būtiski un visaptveroši apjoma ierobežojumi**, jo:

- ❖ veikto aktivitāšu kopumam noteiktais **mērķis – grāmatvedības uzskaites un gada pārskatu sagatavošanas normatīvā regulējuma atbilstība SPSGS (%) ir definēts pārāk šauri un neraksturo vēlamu stāvokli**, ko ir iecerēts panākt ar atbilstības palielināšanu, t.i., kvalitatīvas finanšu informācijas nodrošināšanu Saimnieciskā gada pārskatā;
- ❖ projekta noslēgumā **noteiktais atbilstības SPSGS palielinājums no 64% līdz 88,6% nav ticams un pamatots**, jo Valsts kases izstrādātais vērtējuma algoritms ir vienkāršots un ilgtermiņā neizmantojams;
- ❖ projekta īstenošanas piecu gadu periodā **nav apzinātas un analizētas visas projekta tiešās un netiešās izmaksas**, un **bez dokumentēta izvērtējuma ir nodoti ārpalpojuma projekta ietvaros veicamie uzdevumi**;
- ❖ turklāt **būtiskākais projekta ietvaros iepirktais ārpalpojums – vadlīniju, to piemērošanas rokasgrāmatu izstrāde un apmācību nodrošināšana – ir sadārdzināts** dēļ nepārdomātām un specifiskām prasībām attiecībā uz iesaistīto personālu un konsultāciju stundu nodrošināšanu;
- ❖ projekta **būtiskākās aktivitātes – rokasgrāmatu izstrāde, apmācības, konsultācijas, Ministru kabineta noteikumu izstrāde**, nav īstenotas kvalitatīvi, jo:

- **apmācības notikušas iestāžu vadošajiem finanšu darbiniekiem**, neaptverot plašāku jaunā regulējuma ieviešanas nodrošināšanā iesaistīto personu loku;
- **konsultāciju norise nav notikusi kā iecerēts** un nav izsekojams konsultācijām paredzēto stundu skaita izlietojums;
- **izdotie jaunie normatīvie akti daļēji pārklājas** un normatīvā regulējuma skaidrojošie informatīvie materiāli ir nepilnīgi.

4.4. Nodokļu maksātāju atbalsta pasākums

Iepriekšējā revīzijā tika uzsākts un šajā revīzijā turpināts vērtēt atbilstības jautājumu – vai valsts atbalsta pasākums, nodokļu maksātājiem dzēšot nokavējuma naudas un soda naudas parāda nomaksas gadījumā, tiek īstenots, ievērojot tiesību aktus, kas uz to attiecas, un sasniedz valsts nodokļu politikas pamatnostādņēs 2018. – 2021.gadam izvirzīto mērķi, par kuru **sniedzam atzinumu bez iebildēm, vienlaikus norādot uz atsevišķiem trūkumiem:**

Izvērtētais jautājums:

Vai valsts atbalsta pasākums, nodokļu maksātājiem dzēšot nokavējuma naudas un soda naudas parāda nomaksas gadījumā, tiek īstenots, ievērojot tiesību aktus, kas uz to attiecas, un sasniedz valsts nodokļu politikas pamatnostādņēs izvirzīto mērķi – nodokļu amnestijas jeb atbalsta pasākuma rezultātā samazinās kopējais nodokļu maksātāju parāda apjoms, atvieglojot nodokļu maksātājiem nodokļu parāda slogu, un palielinās budžeta ieņēmumi, iegūstot 33,0 milj. euro gadā (jeb 99,0 milj. euro triju gadu laikā)?

Atzinums:

BEZ IEBILDĒM

(ar papildu informāciju par atsevišķiem trūkumiem)

Lai novērtētu atbalsta pasākuma progresu un virzību uz mērķa sasniegšanu, papildus pamatnostādņēs noteiktajam vispārīgajam kvantitatīvajam rādītājam, revīzijā par noteicām arī **vairākus citus kritērijus**, balstoties uz normatīvajā regulējumā noteiktajām prasībām un ņemot vērā iepriekšējo pieredzi Nodokļu atbalsta pasākumā, kas īstenots 2012.gadā.

Pamatojoties uz veikto revīzijas darbu, **gūvām pārliecību, ka nodokļu maksātājiem paredzētais atbalsta pasākums** – nokavējuma naudas un soda naudas dzēšana, nomaksājot pamatparādu – **ir īstenots atbilstoši plānotajam mērķim un tiesību aktos noteiktajā kārtībā.**

Tomēr revīzijā arī **konstatējām**, ka atsevišķos gadījumos Valsts ieņēmumu dienests novēloti **pieņēma lēmumus par atbalsta atcelšanu** gadījumos, kad nodokļu maksātājs kavēja vairāk par diviem nodokļu parāda maksājumiem pēc kārtas vai kārtējos nodokļu maksājumus.

4.5. Muitas videonovērošanas sistēma

Lai sekmētu nodokļu iekasēšanu un mazinātu ēnu ekonomiku, tādējādi palielinot valsts budžeta ieņēmumus, **atbilstoši valdības apstiprinātajam Ēnu ekonomikas apkarošanas plānam tiek īstenotas vairākas aktivitātes**, kurās viena no iesaistītajām iestādēm ir Valsts ieņēmumu dienests – kam jānodrošina valsts nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu iekasēšana, un jāīsteno muitas politika un jākārto muitas lietas.

Jau līdz šim veiktajās revīzijās esam skatījuši vairākus Valsts ieņēmumu dienesta veiktos pasākumus, kuru mērķis ir mazināt ēnu ekonomiku un sekmēt nodokļu iekasēšanu. Revīzijā tika vērtēts atbilstības jautājums, par kuru **sniedzam atzinumu bez iebildēm**:

Izvērtētais jautājums:

Vai Valsts ieņēmumu dienestam Muitas kontroles punktu videonovērošanas sistēmai piešķirtie valsts budžeta līdzekļi ir izlietoti, ievērojot attiecināmos tiesību aktus un sasniedzot plānotos rezultātus?

Atzinums:

BEZ IEBILDĒM

Valsts ieņēmumu dienests regulāri izvērtē un veic pasākumus korupcijas risku mazināšanai muitas kontroles punktos, jo augstākie korupcijas riski pastāv brīdī, kad muitas amatpersonas, veicot dienesta pienākumus, tieši kontaktējas ar personām. Godprātīgi un kvalitatīvi veikts muitas amatpersonu darbs nodrošina drošu un legālu preču ieviešanu Eiropas Savienības, tai skaitā Latvijas teritorijā.

Videonovērošanas sistēmas ieviešanas plāns sevī ietvēra katra muitas kontroles punkta aprīkošanu ar videonovērošanas kamerām, lai kameru redzeslokā būtu aptverts viss muitas kontroles punkts un katras kameras redzeslokā būtu arī cita kamera. Šādi tiek mazināts korupcijas risks un novērsta iespēja muitniekam ar personu muitas kontroles punktā vienoties par konkrētu rīcību, saņemot pretī materiālu labumu.

Lai īstenotu visas vēlamās videonovērošanas sistēmas funkcionalitātes, ieviešanas **aprēķinātās izmaksas būtiski pārsniedza sākotnēji plānoto finansējumu, tāpēc tika koriģēti plāni**, salāgojot (samazinot) sistēmas funkcionalitātes prasības ar pieejamo finansējumu. Tika nolemts, ka atsevišķos muitas kontroles punktos Videonovērošanas sistēmu neieviesīs, kā arī tika samazināts videoieraksta glabāšanas termiņš. Tomēr **arī pēc šīm izmaiņām tika sasniegti noteiktie mērķi – tika samazināts korupcijas risks muitas kontroles punktu darbībā**, sniegta nepieciešamā informācija dienesta izmeklēšanas vajadzībām, kā arī identificēti tehniskā aprīkojuma bojājumi.

5. Kāds ir iepriekšējos gados sniegto ieteikumu ieviešanas progress

Saimnieciskā gada pārskata revīzijā **ieteikumi tiek sniegti, lai uzlabotu Saimnieciskā gada pārskata kvalitāti un publisko finanšu vadību, lai uzlabotu nodokļu (tajā skaitā nodokļu parādu) un nodevu administrēšanu, to pilnīgu iekasēšanu, uzskaiti un to uzrādīšanu, kā arī lai uzlabotu pašvaldību gada pārskatu kvalitāti un pilnveidotu pašvaldību budžetu sagatavošanu.**

Valsts kontrole uzrauga iepriekšējās revīzijās sniegto ieteikumu ieviešanas progresu un informē revidējamo vienību, vai veiktās darbības ir pietiekamas ieteikuma mērķa sasniegšanai un vai ieteikums ir atzīts par ieviestu.

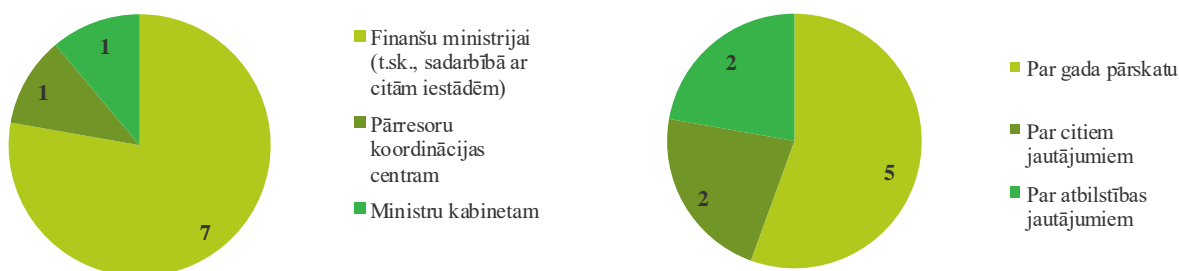
No iepriekšējās Saimnieciskā gada pārskata revīzijās (**kopš 2013.gada**) sniegtajiem ieteikumiem **vēl ieviešami ir 73 ieteikumi**, no kuriem 63 ieteikumi ir ar nākotnes termiņu **bet 10 ieteikumi jau ir ar kavētu termiņu** (no kuriem 7 ir sniegti Ministru kabinetam):

Institūcija, kas ievieš ieteikumu	Ieteikuma, kurš nav ieviests noteiktajā termiņā, saturs	Sākotnējais ieviešanas termiņš
Ministru kabinets	2013.gada revīzija:	
	▪ Specifisku un sarežģītu juridisko pakalpojumu sniegšanas iestādēm nodrošināšana centralizētā veidā	31.12.2019.
	▪ Prasību noteikšana un izvērtēšanas pienākums pārējo juridisko un konsultāciju pakalpojumu iegādei	31.12.2019.
	▪ Mediju pakalpojumu piesaistes kārtības un kritēriju noteikšana	31.12.2019.
	▪ Ielūgumu uz kultūras pasākumiem izsniegšanas prakses izvērtēšana un kārtības noteikšana	31.12.2019.
	2014.gada revīzija (arī 2009., 2010., 2011. gada revīzija):	
▪ Attīstības plānošanas sistēmas sasaiste ar budžeta plānošanu	31.12.2019.	
2015.gada revīzija:		
▪ Lēmumu konsekvence par kapitālsabiedrību dividendēm	31.12.2019.	
▪ Kapitālsabiedrību “mazmeitu” dividenžu minimālais apmērs	31.12.2019.	
Valsts kanceleja	2013.gada revīzija (arī 2009., 2011., 2012.gada revīzija):	15.01.2018.
	▪ Līdzvērtīgu nosacījumu noteikšana valsts un pašvaldību institūcijās amatpersonu (darbinieku) atlīdzībai	
	2017.gada revīzija:	
▪ Pašvaldības deputātu atlīdzības noteikšanas kārtības pilnveidošana, padarot to skaidrāku, vienkāršāku un caurskatāmāku	16.12.2019.	
Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs	2017.gada revīzija:	15.10.2019.
	▪ Normatīvā regulējuma pilnveidošana attiecībā uz ziedojumu saņemšanas un izlietošanas ierobežojumiem pašvaldībās	

Ar detalizētu informāciju par ieviešamajiem ieteikumiem – gan tiem, kam kavēts termiņš, gan tiem, kam nākotnes ieviešanas termiņš, var iepazīties Valsts kontroles tīmekļa vietnes **Ieteikumu platformā**.

6. Kam un kādus ieteikumus sniedzam šogad

Šogad revīzijā kopumā sniedzām **7 ieteikumus un 2 priekšlikumus**:

Finanšu ministrijai, t.sk., Valsts kasei, kā arī Finanšu ministrijai sadarbībā ar citām iestādēm – Ekonomikas ministriju, Kultūras ministriju, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Būvniecības valsts kontroles biroju un Centrālo finanšu un līgumu aģentūru tika sniegti šādi ieteikumi:

Ieteikums	Ieteikuma saturs/būtība	Noteiktais ieviešanas termiņš
Par gada pārskatu		
<p>Lai novērstu trūkumus publiskā sektora grāmatvedības uzskaitē un ietekmī uz Saimnieciskā gada pārskatā atklātās informācijas kvalitāti, Finanšu ministrijai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ sadarbībā ar Ekonomikas ministriju izvērtēt normatīvajā aktā noteikto inženierbūvju nolietojuma normu pamatotību; ❖ sadarbībā ar VARAM un CFLA sagatavot skaidrojumu par Eiropas Savienības finansēto projektu ietvaros izbūvēto inženierbūvju nolietojuma normām un to piemērošanu grāmatvedības uzskaitē. 	<p>Nolietojuma normu pamatotības izvērtēšana</p> <p>Skaidrojumu sniegšana par nolietojuma normām</p>	2024. gada 2. janvāris
<p>Finanšu ministrijai sadarbībā ar Ekonomikas ministriju un Būvniecības valsts kontroles biroju pilnveidot būvkomersantu reģistrēšanas nodevas samaksas kontroli, lai uzraugot un valsts nodevu administrējošā iestāde spētu pārliecināties, ka visi būvkomersanti reģistrējas, sniedz patiesu informāciju un nodevu samaksā atbilstoši normatīvajam aktam.</p>	Būvkomersantu reģistrēšanas nodevas samaksas kontrole	(informācija par saskaņoto termiņu jāiesniedz Valsts kontrolei līdz š.g. beigām)
<p>Lai nodrošinātu, ka Saimnieciskā gada pārskatā tiek atklāta pilnīga un patiesa informācija par iespējamajām saistībām, Finanšu ministrijai izvērtēt un atklāt Saimnieciskā gada pārskatā Latvijas iespējamās saistības, kas izriet no Latvijas dalības starptautiskajās organizācijās.</p>	Informācijas pilnīguma nodrošināšana par iespējamajām saistībām no Latvijas dalības starptautiskajās organizācijās	2023. gada 2. janvāris
Par citiem būtiskiem jautājumiem		
<p>Lai nodrošinātu patiesas informācijas par valsts saistībām uzrādīšanu Saimnieciskā gada pārskatā un iestāžu pārskatos:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Finanšu ministrijai (Valsts kasei) sadarbībā ar nozaru institūcijām un pašvaldībām pilnveidot informatīvos materiālus, kas nosaka pēcnodarbinātības labumu uzskaiti; ❖ Finanšu ministrijai sadarbībā ar VARAM un Kultūras ministriju nodrošināt pašvaldībām pēc administratīvi teritoriālās reformas to funkciju īstenošanai nepieciešamo dokumentu iegūšanu arhīvos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā bez maksas, tajā skaitā izvērtēt izmaiņu nepieciešamību spēkā esošajā normatīvajā regulējumā. 	Informācijas uzrādīšanas pārskatos par pēcnodarbinātības labumiem pilnveidošana	2021. gada 6. aprīlis
Par atbilstības jautājumiem		
<p>Lai nodrošinātu, ka Finanšu ministrija (Valsts kase) savu darbu organizē pēc iespējas efektīvi, Finanšu ministrijai (Valsts kasei), apsverot ārpakalpojuma izmantošanu, pirms lēmuma pieņemšanas sagatavot pamatojumu, kurš balstīts uz pakalpojumam nepieciešamo kompetenču izvērtējumu un izmaksu-ieguvumu analīzi.</p>	Atbilstoša pamatojuma sagatavošana pirms ārpakalpojuma piesaistes	2021. gada 1. jūlijs
<p>Finanšu ministrijai izvērtēt nodokļu maksātāju atbalsta pasākuma rezultātu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ lai pārliecinātos, kā atbalsta pasākums sasniegjis Finanšu ministrijas plānotos finanšu ieguvumus, tai skaitā, valsts budžeta ieņēmumus 2020. gadā un nodokļu maksātāju ekonomisko spēju pieaugumu; ❖ lai gūtās atziņas izmantotu nodokļu maksātāju turpmāko atbalsta pasākumu plānošanas un īstenošanas pilnveidei. 	Nodokļu maksātāju atbalsta pasākuma rezultātu izvērtēšana	2022. gada 3. janvāris
Priekšlikumi PKC un Ministru kabinetam		
<p>Lai nodrošinātu publisku personu pētījumu pasūtīšanas un publiskošanas kārtības izvirzīto mērķu sasniegšanu, novērstu nelietderīgu publisko līdzekļu izlietošanas risku un nodrošinātu, ka sabiedrībai ir pieejami pilnīgi un ticami dati par publisko personu plānotajiem un veiktajiem pētījumiem, PKC sekmēt vienotu izpratni par to, kas atzīstami par publisku personu pasūtītiem pētījumiem, un nodrošināt uzraudzību par normatīvā regulējuma prasību izpildi.</p> <p>Lai sabiedrībai būtu pieejama informācija par Latvijas dalību starptautiskajās organizācijās un Saimnieciskā gada pārskatā būtu atklāta pilnīga un patiesa informācija par iespējamajām saistībām, kas Latvijai izriet no dalības starptautiskajās organizācijās, aicinām Ministru kabinetu nodrošināt:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ iespējamo saistību apjoma izvērtējuma kārtības izveidi pirms Latvijas iestāšanās starptautiskajās organizācijās; ❖ sabiedrībai apkopotas informācijas pieejamību par visām starptautiskajām organizācijām, kurās Latvija ir dalībvalsts. 	<p>Pētījumu iepirkšanas kārtības pilnveidošana</p> <p>Informācijas pilnīguma nodrošināšana par Latvijas dalību starptautiskajās organizācijās un no tā izrietošajām iespējamajām saistībām</p>	<p>2021. gada 4. janvāris un 2021. gada 6. aprīlis</p> <p>-</p>